

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія української філософії»

Ступінь освіти
Освітня програма

Бакалавр
Філософія

Тривалість викладання	13-14 чверть
заняття:	Весінній семестр
лекції:	2 години
практичні роботи:	2 години
Кількість кредитів ЄКТС	4 (120 годин)
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/index.php?categoryid=47>

Кафедра, що викладає	Філософії і педагогіки
----------------------	------------------------

Викладач:
Жижченко Валерій Петрович
Кандидат філософських наук, доцент

E-mail: Zhyzhchenko.V.P@nmu.one

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти, ауд. 116;

лекції та практичні заняття проводяться відповідно до розкладу.

1. Анотація до курсу

Історія української філософії – обов’язкова дисципліна навчального плану підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Філософія». Змістом пропонованого курсу є дослідження історико-філософського процесу на території України. Розглядаються питання, пов’язані зі специфікою української філософії, її зародженням і розвитком. Розглядаються такі етапи як княжий період, період Відродження (гуманізм і Реформація), період козаччини (бароко), період розвитку української філософії, пов’язаний із просвітництвом і романтизмом. Розглядається діяльність Острозького культурного центру, православних братств, Києво-Могилянської академії. Розглядається стан української філософії в умовах радянської влади і в умовах діаспори.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – Мета дисципліни – навчити студента бачити історію української філософії як складову світової філософії, бачити її особливості в порівнянні з філософією інших народів, а відтак розуміти особливості сучасного філософського процесу в Україні.

Завдання курсу:

Дати уявлення про методологічні підходи для дослідження історії української філософії, ознайомити з її специфікою, проблематикою, основними етапами її розвитку,

3. Дисциплінарні результати навчання

Розуміти українську філософію як необхідний елемент сучасної української культури.

Розуміти історію української філософії як частину розвитку світової філософії, таку ж необхідну, як і історія філософії будь-якого іншого народу.

Використовувати знання з історії української філософії для обґрунтування власної світоглядної позиції

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять
ЛЕКЦІЇ
1. 1 Предмет історії української філософії.
1.1. Методологія дослідження української філософії (Д. Чижевський та В. С. Горський)
1.2. Висновки з розгляду позицій розглянутих дослідників.
1.3. Етапи розвитку української філософської думки.
2. Особливості світоглядних уявлень наших предків у дохристиянську добу.
2.1. Джерела інформації про той період та методологічні підходи до вивчення.
2.2. Уявлення про структуру світу.
2.3 Уявлення про людину в цьому світі, її завдання й можливості.
3. Філософські погляди мислителів давньо-київської доби.
3.1. Наслідки введення християнства та джерела формування філософських поглядів в Київській Русі.
3.2. Змістовий огляд творів мислителів Київської Русі.
3.3. Філософські погляди Феодосія Печерського.
3.4. Філософські погляди Іларіона Київського.
4. Розвиток ідей гуманізму в українській філософській думці.
4.1. Сутність ренесансного гуманізму та його особливості в умовах України.
4.2. Погляди Павла Русина та Лукаша з Нового Міста.
4.3. Погляди Станіслава Оріховського.

Види та тематика навчальних занять
5. Українська думка в часи Реформації.
5.1. Ідеї українських мислителів тієї доби та їх вплив на формування національно-визвольного руху.
5.2. Роль Острозького культурно-освітнього центру в розвитку української думки.
5.3. Погляди Івана Вишенського.
6. Філософська думка в братських школах.
6.1. Львівське братство.
6.2. Київське братство.
6.3. Вчений гурток Києво-Печерської лаврської друкарні.
7. Ідеї мислителів Києво-Могилянської академії.
7.1. Значення Києво-Могилянської академії в розвитку та поширенні духовної культури, її вплив на культуру східних та південних слов'ян.
7.2. Професори К.-М. академії та їх ідеї.
7.3. Філософія Григорія Сковороди.
8. Ідеї українського романтизму.
8.1 Романтизм як напрямок європейської культури.
8.2. Особливості українського романтизму та його діячі.
8.3. Кирило-Мефодіївське братство, його ідеї.
9. Українська філософія ХІХ-початку ХХ століття.
9.1. Філософія серця П. Юркевича.
9.2. Філософські погляди Михайла Драгоманова.
9.3. Філософські погляди Івана Франка.
10. Філософська та соціально-політична думку в українській діаспорі.
10.1. Основні риси української філософської та соціально-політичної думки діаспори.
10.2. Філософські та соціально-політичні погляди В. Винниченка.
10.3. Погляди Д. Донцова та інших представників української діаспори.
11. Філософія в Україні радянської та пострадянської доби.
11.1. Українська філософська думка в умовах Радянського союзу. Етапи її розвитку.
11.2. Роль Інституту філософії АН України у становленні української філософської думки, провідні вчені Інституту філософії АН України.
11.3. Українська філософська думка в сучасний період.
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
1. Предмет історії української філософії.
1.1. Методологія дослідження української філософії (Д. Чижевський та В. С. Горський)
1.2. Висновки з розгляду позицій розглянутих дослідників.
1.3. Етапи розвитку української філософської думки.
2. Особливості світоглядних уявлень наших предків у дохристиянську добу.
2.1. Джерела інформації та методологічні підходи до вивчення поглядів наших предків у дохристиянську добу.
2.2. Уявлення наших дохристиянських предків про структуру світу, людину в цьому світі, її завдання й можливості.
3. Зміни в поглядах наших предків під впливом християнства.
3.1. Наслідки введення християнства та джерела формування філософських поглядів в Київській Русі.
3.2. Філософські погляди в творах давньокиївських мислителів.
3.3. Погляди Феодосія Печерського та Іларіона Київського.
4. Розвиток ідей гуманізму в українській філософській думці.
4.1. Сутність ренесансного гуманізму та його особливості в умовах України.
4.2. Українські мислителі гуманістичного напрямку доби Відродження (Павло Русин, Лукаш

Види та тематика навчальних занять

із Нового Міста, Юрій Котермак).

4.2. Філософські та соціально-політичні погляди Станіслава Оріховського.

5. Ідеї Реформації та їх вплив на українську філософську думку.

5.2. Ідеї українських мислителів доби Реформації та їх вплив на формування національно-визвольного руху.

5.3. Роль Острозького культурно-освітнього центру в розвитку української думки.

5.4. Погляди Івана Вишенського..

6. Філософська думка в братських школах.

6.1. Львівське братство.

6.2. Київське братство.

6.3. Вчений гурток Києво-Печерської лаврської друкарні.

7. Філософська думка в Києво-Могилянській академії.

7.1. Мислителі Києво-Могилянської академії.

7.2. Значення Києво-Могилянської академії для культури східних та південних слов'ян.

7.3. Філософія Григорія Сковороди.

8. Київська релігійно-філософська школа

8.1. Загальні уявлення про київську релігійно-філософську школу.

8.2. Представники київської релігійно-філософської школи.

8.3. Філософія серця П. Юркевича.

9. Українська філософія ХІХ-початку ХХ століття.

9.1. Кирило-Мефодіївське братство, ідеї його представників.

9.2. Філософські погляди Олександра Потебні.

9.3. Філософські погляди Михайла Драгоманова, Івана Франка, Лесі Українки.

10. Українська філософія ХХ століття (українська діаспора).

10.1. Основні риси української філософської та соціально-політичної думки діаспори.

10.2. Філософські та соціально-політичні погляди Вячеслава Липинського.

10.3. Філософські та соціально-політичні погляди Дмитра Донцова.

10.4. «Конкордизм» В. Винниченка.

10.5. Етичні та релігійні погляди Лева Силенка.

11. Українська філософська думка в умовах Радянського союзу

11.1. Основні ідеї і доля української філософської думки в умовах Радянського союзу.

11.2.. Провідні вчені відділу історії української філософії Інституту філософії АН України.

11.3. Роль Інституту філософії АН України у становленні української філософської думки.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс 365

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складає не менше 60 балів.

Загальна система оцінювання курсу рейтингова.

Передбачається складання тестів або написання контрольної роботи в обсязі усього пройденого матеріалу
Вища оцінка 60 балів.

Виступаючи на кожному семінарі, можна заробити ще 22 бали.

Виконання самостійних робіт може дати 18 балів.

Пропонуються наступні творчі самостійні роботи:

1. Провести порівняльний аналіз методологічних підходів до вивчення історії української філософії в працях Д. Чижевського та В. С. Горського.
2. Підготувати реферат, присвячений творчості одного з українських мислителів доби Гуманізму.
3. Провести дослідження на такі теми:

3.1. Роль відділу Історії української філософії інституту філософії АН України.

3.2. Погляди Л. Силенка в канві розвитку української філософської думки.

3.3. Порівняння поглядів Д. Донцова і М. Драгоманова.

3.4. Українська філософська думка на початку ХХІ століття.

Можна обрати одну з запропонованих тем, а можна сформулювати, обговоривши з викладачем, якусь іншу тему.

Отже,

$$60+22+18=100 \text{ балів.}$$

Відсутність на заняттях забирає по 1 балу за заняття, якщо це заняття не відпрацьоване. Самостійні роботи слід виконати до призначеного часу (відповідний тиждень). У разі запізнення робота оцінюється на 1 бал нижче.

Лекції: для повноцінного сприйняття та засвоєння матеріалу лекцій бажаним є попереднє самостійне опрацювання запропонованої літератури.

Семінарські заняття: на кожне семінарське заняття всі учасники мають опрацювати запропоновані джерела, щоб бути готовими робити доповіді й обговорювати питання, які

виникають в процесі осмислення досліджуваного матеріалу.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". <http://surl.li/alvis>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал. У разі міжнародної мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

8. Рекомендована література

Основна

1. Кралюк П. М. Історія філософії України. – КНТ, 2019. - 652 с.
Детальніше: https://www.yakaboo.ua/ua/istorijafilosofiiukraini.html?gclid=Cj0KCQjwv5uKBhD6ARIsAGv9awLW0KSxZBpbrMfEHGy7xak5e2nNMHyBPreOs_ssKfsnQoBKSPtAtwaAtGrEALw_wcB
2. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки: навч. пос. – Вінниця, 2020.
3. Філософія. Навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, ЛВ. Северин-Мрачковський, О.Б. Гаєвський та інш. -К.:КНЕУ, 2019. - 368 с.
3. Петрушенко В.Л. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. – Л.: Львівська політехніка, 2019. – 596 с.

4. Петрушенко В.Л. Філософська пропедевтика (Декілька етюдів про філософію): Посібник для самостійної роботи. – Львів, «Новий Світ-2000», 2021. - 236 с
5. Європейський словник філософій. В 5-ти томах.– К.: Дух і Літера, 2020-2021 р.р.
6. Хамітов Н. Гармаш Л. Крилова С. Історія філософії.– К.:ЦУЛ, 2019 р.– 396 с.
7. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії : науковий посібник, - Київ: Мала академія Наук України, 2017. — 238 с.
8. Горський В. Біля джерел. Нариси з історії філософської культури України. – К.:КМА, 2006 р.
9. Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації : збірник наукових праць / відп. ред. А. Є. Конверський, Л. О. Шашкова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. – 303 с. – [16] окр. с. іл.

Додаткова:

1. Історія філософії. Словник / за заг. ред. В. І. Ярошовця. 2-ге вид., перероб. К.: Знання України, 2012.
2. Історія філософії : підручник / В. І. Ярошовець, О. В. Александрова, Г. Є. Аляєв та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010.
3. Історія філософії: Підручник. У 2-х т. / В. І. Ярошовець, О. В. Александрова, Г. Є. Аляєв. За ред. В. І. Ярошовця. Т. І. К.: ВПЦ „Київський університет”, 2007. С. 123–228.
4. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій.- Київ: Наукова думка, 1996.- 286 с. <http://thales2002.narod.ru/horzm.html>
5. Бичко А.К. Леся Українка: Світоглядно-філософський погляд. — К.: Український Центр духовної культури, 2000. — 186 с.
<http://thales2002.narod.ru/bylestyt.html>
6. Бичко А.К., Бичко І.В. Феномен української інтелігенції. – Дрогобич, 1997. – <http://thales2002.narod.ru/byczkointtyt.html>
7. Винниченко В. Конкордизм. Система будування щастя: Етико-філософський трактат. – К.: Укр. письменник, 2011. – 335 с.
8. Вишенський І. Твори. – К.: Дніпро, 1986. – 247 с.
<http://sites.utoronto.ca/elul/Vyshenskyi/Vyshenskyi-Tvory.pdf>
9. Від Вишенського до Сковороди: з історії філософської думки на Україні XVI-XVIII ст. / Відповідальний редактор Нічик В. М. Наук. думка, 1972 - 141 с.
10. Гнатенко П. И. Общественно-политическая мысль на Украине во второй половине XVII – середине XVIII века. – Днепропетровск: ДГУ, 1982. – 164 с.
11. Гнатенко П. И. Идеал людини в творчості Г.Сковороди і Ф.Ніцше: компаративний аспект аналізу. – «Сковорода Григорій: образ мислителя», К., 1997 р., с. 212 – 217.
12. Документи Кирило-Мефодіївського братства
< <http://thales2002.narod.ru/jerel.html> >
13. Драгоманов М.П. Вибране. – К.: Либідь, - 688 с.
14. Кониський Г. Філософські твори: У 2 т. / АН УРСР. – Ін-т філософії, Ін-т сусп. Наук; Редкол. І.С. Захара та ін. – К.: Наукова думка, 1990. – Т. 1. – 496 с.; – Т. 2. – 576 с.
http://chtyvo.org.ua/authors/Konyskyi_Heorhii/Filosofski_tvory_V_2-kh_tomakh_Tom_2/
15. Костомаров М. І. Закон Божий (Книга буття українського народу).— К.: Либідь, 1991.— 40 с.
http://thales2002.narod.ru/kstmrw_1.html
16. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах: Навчальний посібник / За ред. М.Ф. Тарасенка. – К.: Либідь, 1997. – 328 с.
http://chtyvo.org.ua/authors/Ohorodnyk_Ivan/Ukrainska_filosofia_v_imenakh/
17. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія української думки в Україні. Курс лекцій: Навч. посіб. – К.: Вища шк.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 543 с.
<https://www.twirpx.com/file/610645/>

18. Пам'ятки братських шкіл на Україні (кінець XVI – початок VIII ст): Тексти і дослідження / АН УРСР. Ін-т філософії, Ін-т сусп. Наук; редкол.: В.І. Шинкарук та ін. – К.: Наукова думка, 1988. – 568 с.

http://chtyvo.org.ua/authors/Shynkaruk_Volodymyr/Pamiatky_bratskykh_shkil_na_Ukraini_kinets_XVI_pochatok_XVII_st/

19. Розвиток філософської думки в Україні : навч. посібник ; [Електронний ресурс] / [за ред. проф. Ю. М. Вільчинського]. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К. : КНЕУ, 2014. — 327, [1] с.

<https://core.ac.uk/download/pdf/32610712.pdf>

20. Силенко, Лев. Святе вчення. - Київ: Обереги, 1995. - 400 с.

http://thales2002.narod.ru/santas_tyt.html

21. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. — К.: Наукова думка, 1973. — Т. 1. — 532 с.; — Т. 2. — 576 с.

<http://litopys.org.ua/skovoroda/skov.htm>

22. Феофан Прокопович. Філософські твори в трьох томах (переклад з латинської). — К.: Наукова думка, 1979. — Т. 1. — 508 с.; — Т. 2. — 551 с.; Т. 3. — 524 с.

23. Чижевський Дмитро. Нариси з історії філософії на Україні.- Київ: Орії, 1992.- 229 с.

<http://thales2002.narod.ru/czyzhzm.html>

24. Юркевич П.Д. Философские произведения. Москва: Правда, 1990. — 670 с.